

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ

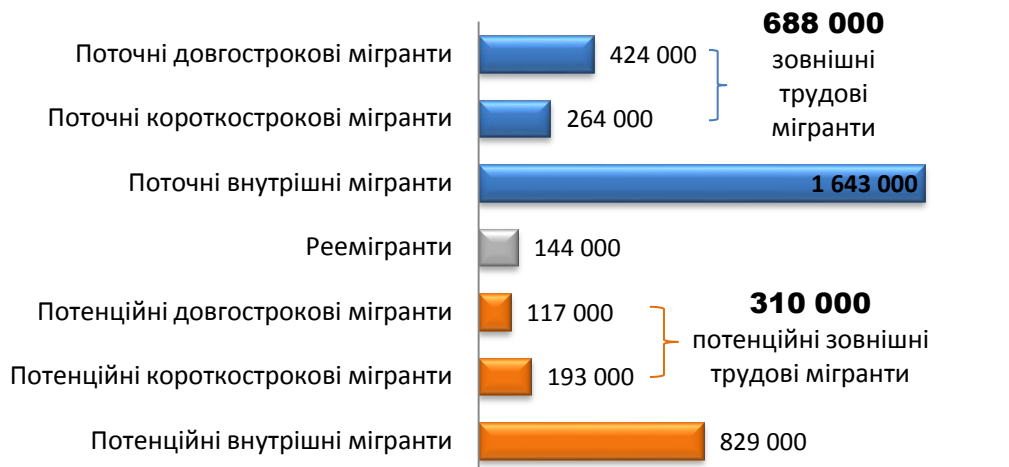
Актуальність теми. Ще до 1991 року Україна досить обмежено брала участь в процесах міжнародної трудової міграції. Та все змінилось разом зі здобуттям незалежності. Так як на сьогодні Україну визначають як малу відкриту економіку, не дивно, що міграція так чи інакше проникла у життя країни та її громадян. Тому дослідження даного аспекту завжди було, є і буде актуальним. В той же час варто відмітити, що характер міграційних процесів та їхня направленість так чи інакше зазнають трансформацій, особливо в сучасний період економіко-політичної нестабільності в країні. Тож дане питання як безпосередній індикатор мінливості явища міжнародної трудової міграції також варто розглянути.

Мета дослідження: комплексно дослідити стан міграції робочої сили в Україні та причинно-наслідковий аспект щодо переорієнтації міграційних потоків на нові напрями.

Виклад основного матеріалу. Загалом, міжнародна трудова міграція є різновидом міжнародної міграції і становить собою добровільні переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу з метою пошуку роботи і реалізації власних інтересів [1, с.199]. Проте якщо спроектувати дане визначення на трудову міграцію по-українськи, пошук роботи та самореалізація будуть лише окремими елементами всього спектру причин, які штовхають наших співвітчизників до виїзду закордон. Окрім традиційного прагнення до кращих зарплат, рівня життя, соціального забезпечення та можливостей кар'єрного зростання, глобалізація, економіко-політична нестабільність, вивільнення надлишкової кількості робочої сили на внутрішньому ринку внаслідок структурних перебудов – все це впливає на те, щоб українці, так чи інакше, мігрували, втягнуті у світовий коло обіг трудових ресурсів.

Крім цього, варто сказати і про не розробленість відповідного законодавства. Так, окремий Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» офіційно почав діяти лише з січня 2016 року в рамках підготовки до асоціації з ЄС, а це свідчить про неперіоритетність міграційного питання. І хоча відповідна статистика саме по трудовій міграції наразі не публікується на сайті Державної служби статистики, даним питанням займається Міжнародна організація з міграції (МОМ) в Україні шляхом генерування комплексних звітів, останній з яких датований ще 2015 роком. Також тією ж МОМ було проведене коротке дослідження трудової міграції станом на 2017 рік, тож на основі всіх наявних публікацій стосовно трудової міграції і буде проведений аналіз відповідного явища в Україні.

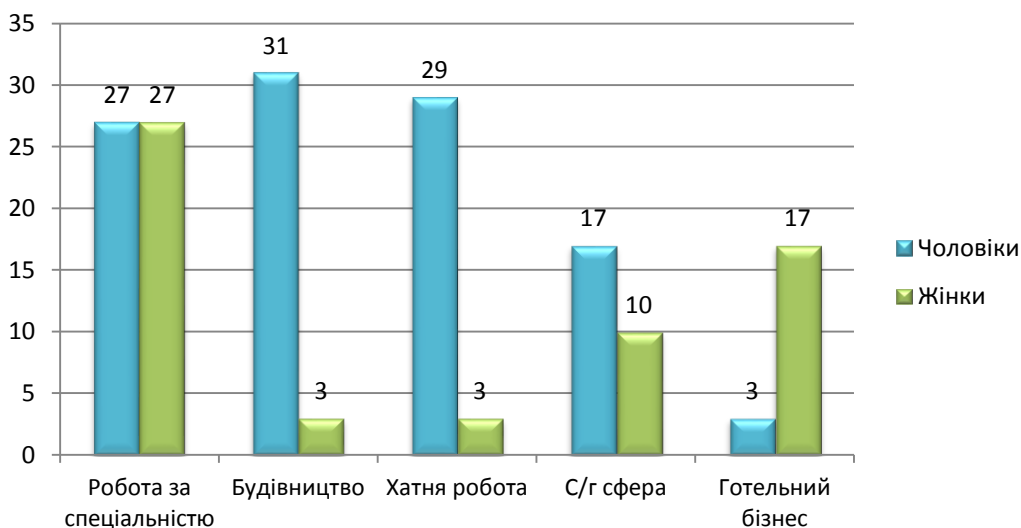
Згідно з даними дослідження, проведеного в рамках проекту МОМ у 2015 рр., то загалом за кордоном для здійснення трудової діяльності перебувало близько 700 тис. громадян України (рис. 1) [2, с. 13]:

Рис. 1. Оцінка кількості українських трудових мігрантів, 2015 р., [2]

Варто звернути увагу на те, що хоч відповідна кількість внутрішніх мігрантів і була майже вповнину більшою, проте за рахунок значної кількості потенційних виїжджаючих та низьких темпів реєміграції зовнішня міграція так чи інакше тяжіла до активізації, що і продемонстрували дані за 6 місяців 2017 року. Майже за два роки кількість трудових мігрантів оціночно зросла аж до 915 тис. осіб. Тобто, за півроку країна втратила майже 1 млн. працездатного населення лише через міграцію з вищеназваних причин. Плюс до того, приблизно 12% населення України вже знайшли або шукають роботу за кордоном, тобто потенційно країна може втратити ще більше своїх працівників.

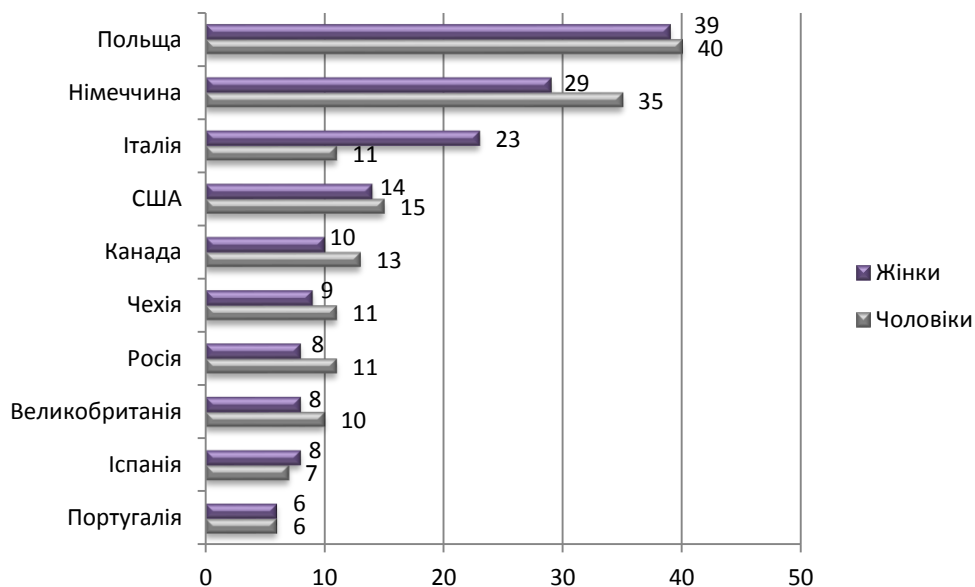
Що стосується бажаних сфер зайнятості, то тут за останні 8 років нічого суттєво не змінилось [3, с. 5].

Рис. 2. Бажані сфери зайнятості українських трудових мігрантів (06.2017 р.), %, [3]

У топ-5 як завжди входить будівництво (17%), хатня робота (16%), робота у сільськогосподарській сфері (14%) та готельному бізнесі (10%). В той же час значною є кількість людей, які все ж таки хочуть працювати за власною спеціалізацією. А це означає, що потенційно окрім некваліфікованих робітників процес «витоку мізків» так чи інакше забирає майже 30% висококласних спеціалістів працювати на благо інших країн.

Що ж стосується статистики по самих країнах, де хочуть працювати одні й другі, то тут з 2010 року відбулися досить-таки кардинальні зміни. І причинами подібних трансформацій стали всім відомі події Революції гідності, які ознаменували погіршення відносин із Росією та переорієнтацію України на захід. Таким чином, якщо у 2011 р. частка потенційних трудових мігрантів до Російської Федерації становила 18% від усієї кількості, то вже у 2015 р. їх частка склала 12%, а в 2017 р. опустилася аж до 9%, і покращення результату в наявних умовах навряд чи є можливим.

Рис. 3. Найбільш бажані країни для роботи за кордоном у 2017 р., %, [3]

В той же час стрімко почала зростати популярність Польщі – і не стільки за рахунок територіальної близькості, скільки через лояльність даної держави щодо працевлаштування трудових мігрантів. Наразі на кожному кроці можна знайти рекламну продукцію з пропозиціями оформити всі необхідні документи швидко і без зайвої метушні. Тому цілком очевидним і обґрунтованим є той факт, що з 14% потенційних мігрантів у 2010-2012 рр. даний показник підскочив до рівня в 40% у 2017 р. [3, с.6].

Переорієнтація на Європу шляхом підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом сприяла тому, що міграційна привабливість інших країн регіону також зросла. Логічно - адже відкриті кордони надзвичайно спростили українським працівникам шлях міграційного відступу. До того ж, ще до подій 2014-2015 рр. європейські країни користувались популярністю серед трудових мігрантів, тож не дивно, що внаслідок вищеназваних подій вона тільки зросла.

Окрім європейського напрямку не варто забувати і про північноамериканський континент, адже до сьогодні він залишається уособленням великих зарплат і можливостей. Саме тому немало людей хочуть потрапити туди будь-яким способом – вигравши грін-карту або залишившись нелегально. Проте далекі відстані та стримувальна міграційна політика нинішнього президента США Д. Трампа також роблять свою справу, тому в країн-реципієнтів даного регіону навряд чи буде шанс покращити свої результати та змістити Польщу, Німеччину та Італію з верхівки.

Висновки. Низький рівень економічного розвитку, глобалізаційні процеси та постійна довготривала нестабільність – все це посприяло тому, що Україна стала беззаперечним донором працездатного населення різноспрямованих кваліфікацій. І кількість українських

трудоу мiгрантiв iз року в рiк незмiнно зростає. Єдине, що перевело процес мiграцiї з України на новий лад – переорiєнтацiя у територiальному аспектi. Воєнно-полiтичний конфлiкт з Росiєю та асоцiацiя з ЄС стали приводом до того, що наразi переважна бiльшiсть потенцiйних виїжджаючих обирає захiдний напрям замість схiдного. I зважаючи на теперiшнiй стан справ, навряд чи щось зможе змiнитись у перспективi декiлькох рокiв. I хоча мiграцiя до Росiї так чи iнакше не буде зведена до нуля, проте абсолютно очевидно, що маючи можливiсть потрапити у простiр високого рiвня життя i зарплат, українськi працiвники з меншою охотою будуть працювати на ненабагато кращу вiд рiдної країнусусiдку.

Список джерел:

1. *Мiжнародна економiка: навчальний посiбник* / [В. Є. Сахаров, В. С. Будкiн, С. А. Єрохiн та iн.]. – К.: Нацiональна академiя управлiння, 2008. – 432 с.
2. *Мiграцiя в Україні: факти i цифри* [Електронний ресурс] / О. А. Малиновська // *Мiжнародна органiзацiя з мiграцiї (МОМ). Представництво в Україні.* – 2015. – 32 с. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf
3. *Дослiдження з питань мiграцiї та торгiвлi людьми в Україні, 2017* [Електронний ресурс] / GfK Ukraine // *Мiжнародна органiзацiя з мiграцiї (МОМ). Представництво в Україні.* – 2017. – 12 с. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf